

**Överenskommelse
mellan folkbildningen i Norrbotten
och Region Norrbotten**

Norrbotten är ett län med stora möjligheter men också med samhällsutmaningar som behöver adresseras i samverkan mellan aktörer. Med anledning av detta har Norrbottens bildningsförbund och Region Norrbotten beslutat att ingå en överenskommelse om bildnings- och utbildningsverksamhet inom sju tematiska områden: demokrati, integration, mångfald, kompetensförsörjning och arbetsmarknad, kultur, miljö, klimat och energi samt folkhälsa. Överenskommelsen ska synliggöra och stärka folkbildningens roll i det regionala utvecklingsarbetet och är undertecknad av Region Norrbottens regionala utvecklingsnämnd och Norrbottens bildningsförbund. Målet är att tillsammans skapa långsiktig samverkan för de gemensamma samhällsutmaningarna som Norrbotten står inför.

Ekonomiskt åtagande

Denna överenskommelse innebär inte i någon del ett ekonomiskt åtagande för någon av parterna.

Styrgrupp

Styrgrupp för överenskommelsen och genomförande av överenskommen verksamhet utgörs av Regionala Folkbildningsrådet, vilket utgörs av Norrbottens bildningsförbund och tjänstepersoner från Region Norrbotten

Uppföljning

Uppföljning sker en gång per år i styrgruppen. I samband med uppföljning tas också en plan för kommande års samverkan fram. Styrgruppen kan lämna förslag på justeringar eller ändringar i överenskommelsen, för beslut i varje parts beslutande organ.

Löptid

Denna överenskommelse gäller från det att samtliga parter undertecknat överenskommelsen till den 31 december 2029, vilket följer ”Regional utvecklingsstrategi Norrbotten 2030”

Part har alltid rätt att säga upp denna överenskommelse med omedelbar verkan genom skriftlig underrättelse till övriga parter.

Ett starkt civilsamhälle är grundläggande för människors livsvillkor

Folkbildningen är en viktig del av civilsamhället, med fria, självständiga aktörer, som har ett specifikt uppdrag inom bildnings-, kultur- och utbildningsverksamhet. Den bygger på hundraåriga traditioner och erfarenheter, som är centrala i vårt samhällsbyggande. Men den utgör också en stark, modern kraft i samhällets utveckling och engagerar många människor i vårt län.

Folkbildningen har genom sin långsiktiga finansiering och sitt uppdrag en viktig roll att stödja förenings- och folkrörelsearbetet. Den har därför en unik position att medverka till att lösa

gemensamma samhällsutmaningar. Folkbildningen representerar det mer informella utbildningssystemet med ett starkt fokus på demokrati, bildning och kultur som individstärkande insatser.

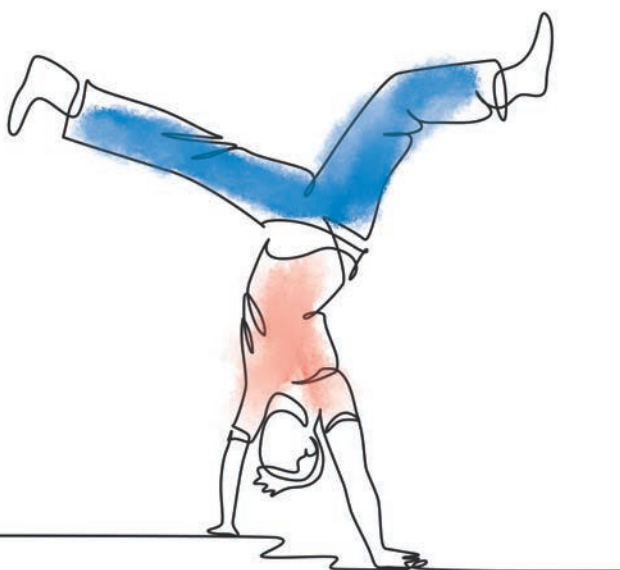
Två nyckelaktörer inom folkbildningen är studieförbunden och folkhögskolorna. Utmärkande och gemensamma nämnare för dessa organisationers verksamheter är bildningens egenvärde, frivilligheten, lärande i gemenskap, friheten att själv forma sitt lärande samt att det finns en stark anknytning till folkrörelserna.

Studieförbunden

Det finns tio studieförbund i Sverige. Bakom studieförbunden står olika folkrörelser och andra organisationer, vilket ger varje studieförbund en unik profil. Tillsammans erbjuder studieförbunden en bred, omfattande och nyskapande folkbildningsverksamhet i Sveriges alla kommuner.

I Norrbotten erbjuder studieförbunden tillsammans verksamhet i länets alla kommuner. Verksamheten utgår från att alla är välkomna och människors lika värde samt att alla människor har kraft och förmåga att lära, utvecklas och ta ansvar. En viktig roll för studieförbunden är att skapa mötesplatser, där människor kan mötas i respekt och erkänsla av varandras likheter och olikheter, vilket i sin tur är betydelsefullt för att stärka sammanhållning och gemenskap i samhället.

Folkbildning handlar om att skapa verksamhet utifrån deltagarnas olika förutsättningar och behov. Några grundtankar är att deltagarna lär av varandra, att arbetsformerna är demokratiska och engagerande och att lärandet är aktivt. Folkbildningsverksamheten består av tre olika former; kulturprogram, studiecirkel och annan folkbildningsverksamhet. Att dela ett intresse och lära mer tillsammans är grunden för många studiecirkel. Deltagarna söker och bygger sin egen kunskap – genom dialog, interaktion och reflektion med andra, ofta kombinerat med eget kulturoövande eller kulturupplevelser. Annan folkbild-

ningsverksamhet har som syfte att utveckla nya former av folkbildningsverksamhet och är därför friare i sin form. Gemensamt för all folkbildning är att det måste vara fritt och frivilligt att delta.

Folkhögskolorna

Den svenska folkhögskolan är en unik utbildningsform. Folkhögskolan riktar sig i huvudsak till vuxna och kombinerar begreppen bildning och utbildning. Det finns 156 folkhögskolor runt om i landet och de har både långa och korta kurser. I Norrbotten finns 7 folkhögskolor.

Varje folkhögskola bestämmer självständigt över vilka kurser man anordnar och vilken profil man har på sin skola. Folkhögskolorna har olika typer av kurser, med en mängd olika inriktningar och ämnesområden:

- allmänna kurser (behörighetsgivande) som är ett alternativ till gymnasieskolan eller Komvux på olika nivåer
- särskilda kurser, profilerade mot ett särskilt ämne
- särskilda kurser, yrkesutbildningar
- distanskurser
- korta kurser, framför allt sommarkurser

Folkhögskolorna är inte bundna till centralt fastställda läroplaner, i stället utformar man egna kursplaner. Allmän kurs kan ge behörighet till högskolestudier och till yrkeshögskolestudier. Folkhögskolorna finansieras framför allt genom statsbidrag och landstingsbidrag. De studerande har möjlighet till studiestöd genom CSN.

Region Norrbotten

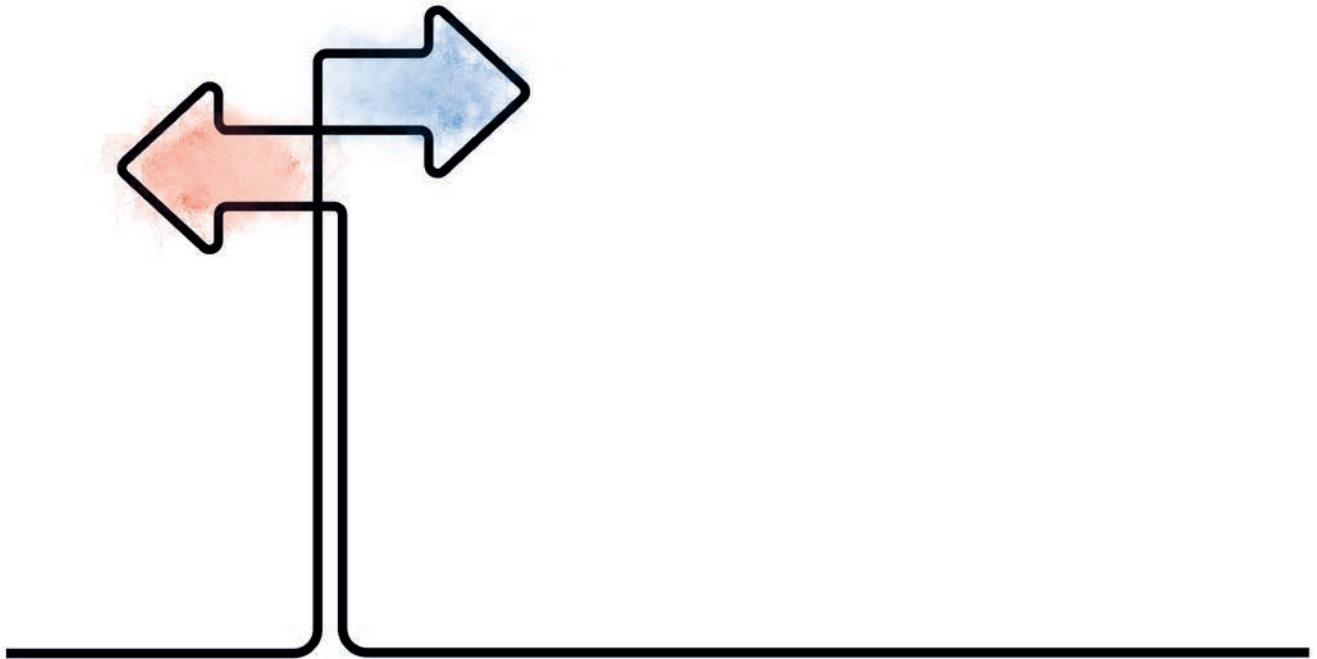
Region Norrbotten är en offentlig aktör vars uppdrag är att främja hälsa, hållbarhet och tillväxt i Norrbotten. Region Norrbotten är den högsta direktvalda politiska organisationen i Norrbotten med ansvar för vård och hälsa, kollektivtrafik, utveckling av näringsliv, kultur, infrastruktur och samhällsplanering i Norrbotten. Region Norrbotten arbetar på uppdrag av medborgarna.

Region Norrbotten har av staten uppdraget att samordna de regionala utvecklingsfrågorna och

SYFTET MED STATENS STÖD TILL FOLKBILDNINGEN	REGIONAL UTVECKLINGSSTRATEGI NORRBOTTEN 2030	SJU GEMENSAMMA TEMAN
Stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin.	Norrbotten är välkomnande, hållbart och attraktivt	Demokrati Integration Mångfald Kompetensförsörjning och arbetsmarknad Kultur Miljö, klimat och energi Folkhälsa
Bidra till att göra det möjligt för en ökad mångfald människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen.	I Norrbotten skapas hållbar tillgänglighet	
Bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället.	Norrbotten har en väl fungerande kompetensförsörjning	
Bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.	Norrbotten är innovativt och konkurrenskraftigt	

framtagandet av den regionala utvecklingsstrategin. Utvecklingsstrategin arbetas fram i en nära och omfattande dialog med kommunerna, medborgare, civilsamhället, näringslivet och offentlig sektor. I Regional utvecklingsstrategi Norrbotten 2030 har man gemensamt formulerat visionen om Norrbotten som Sveriges mest välkomnande och nytänkande län. Utvecklingsstrategin anger en gemensam riktning för alla norrbottniska utvecklingsaktörer.

Tabellen visar relationen mellan statens fyra mål med folkbildningen, den regionala utvecklingsstrategins effektmål och de teman som är gemensamma.

Uppföljning och utvärdering

Överenskommelsen och det gemensamma arbetet

Överenskommelsen gäller till 2030, vilket följer "Regionala utvecklingsstrategi Norrbotten 2030". Överenskommelsen ska kännetecknas av ett offensivt förhållningssätt och framåtsyftande dialog mellan parterna. Uppföljning sker årligen och förslag till revidering görs av Regionala folkbildningsrådet, vilka utgör styrgrupp för överenskommelsen. Eventuella revideringar beslutas av Regionala utvecklingsnämnden.

En årlig handlingsplan

En årlig handlingsplan utformas, där aktiviteter utifrån något eller några av de tematiska områdena konkretiseras. Styrgruppen ska ha en kontinuerlig dialog om och med de eventuella arbetsgrupper och projektgrupper som kan bli en följd av överenskommelsen. Eventuella arbets- och projektgrupper ska direkt rapportera till styrgruppen för att säkra såväl folkbildningens som Region Norrbottens perspektiv på insatsnivå.

Gemensamma områden för samverkan

De gemensamma samhällsutmaningar som folkbildningen och Region Norrbotten, genom denna överenskommelse vill samverka kring beskrivs under egna rubriker.

Tematiska områden

Demokrati

En stark och välutvecklad demokrati ger människor förutsättningar att påverka sin livssituation. Demokrati är en central och viktig aspekt i förverkligandet av den regionala utvecklingsstrategin och visionen om Norrbotten som Sveriges mest välkomnande och nytänkande län. Demokrati omfattar många olika aspekter och områden och handlar exempelvis om att öka människors inflytande och samhällsengagemang, motverka antidemokratiska krafter, stimulera till integration, inkludering och förebygga utanförskap, att genomföra samhällsinformation och medverka i medborgardialoger, samt att rikta aktiviteter till specifika målgrupper, som kännetecknas av låg delaktighet i samhället.

Minska utbildningsklyftor genom inkludering

Tillsammans ska folkbildningen och Region Norrbotten arbeta för att minska utbildningsklyftorna i samhället. Genom att öka tillgänglighet kan utbildningar och aktiviteter nå breda samhällsgrupper och lyfta fram kraften och förmågorna hos mångfalden av människor – även hos dem som har begränsade möjligheter eller resurser att ta del av andra utbildningsformer.

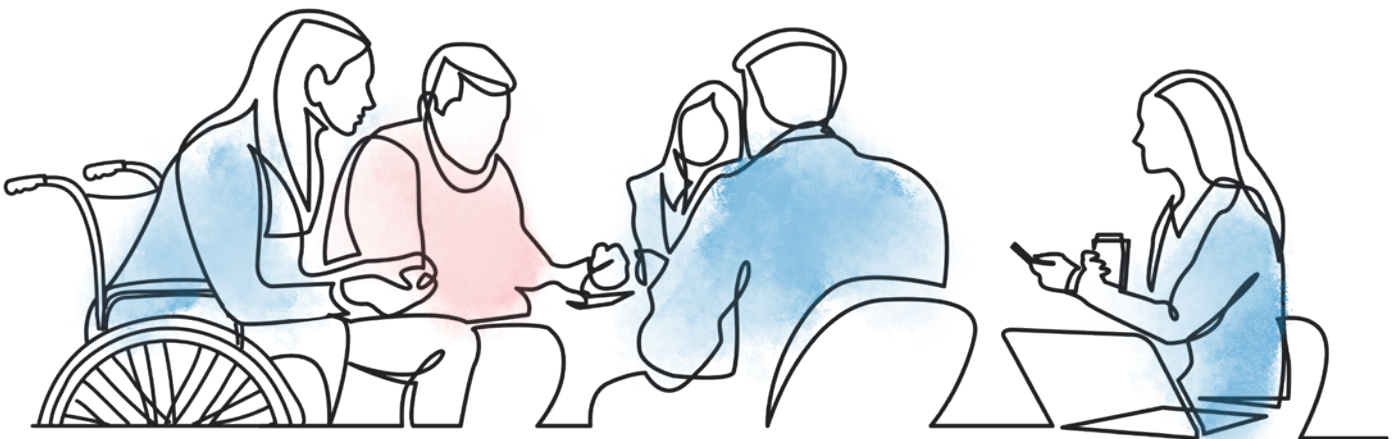
Folkbildningen är en viktig aktör i arbetet med att öka medborgarnas digitala delaktighet och kompetens. Studieförbunden och folkhögskolorna i länet når många olika grupper av individer och kan erbjuda riktade utbildningsinsatser, som bidrar till utveckling av digital kompetens och de förmågor som behövs för att delta i samhället.

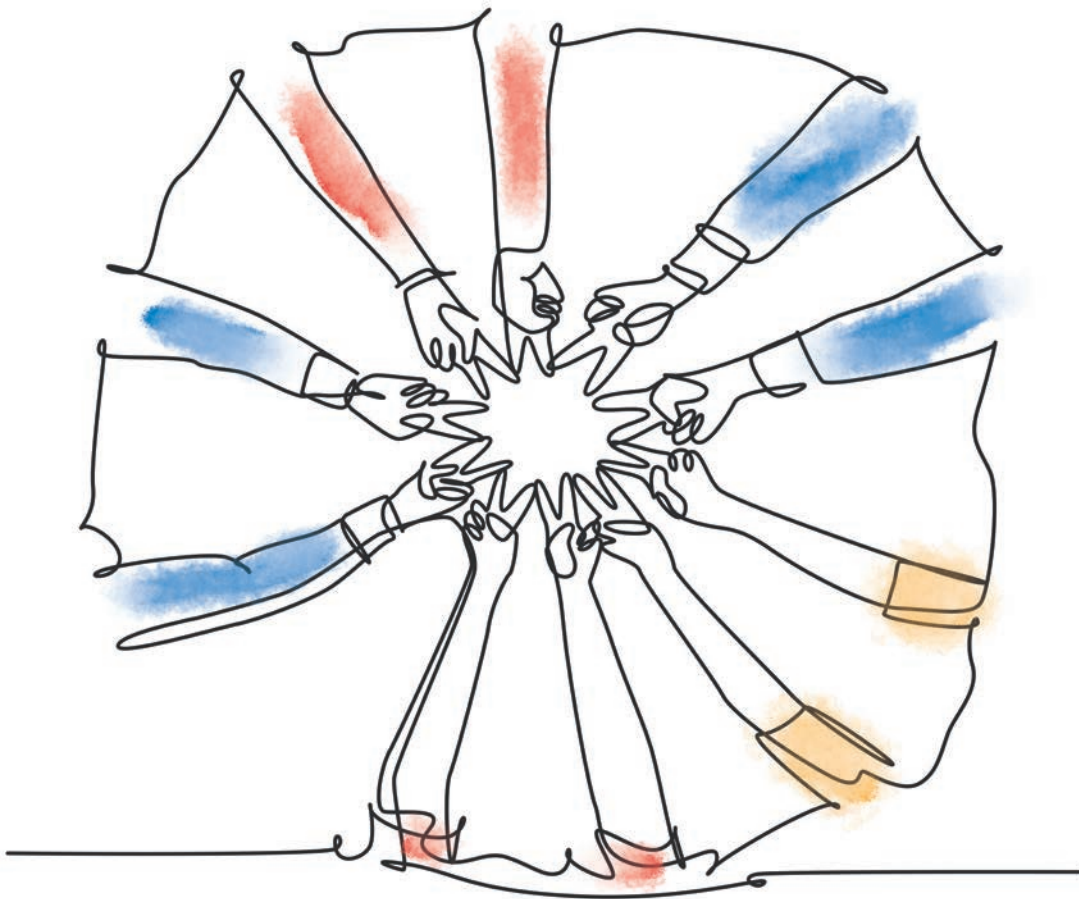
Möjliggöra gränsöverskridande möten

Tillsammans ska folkbildningen och Region Norrbotten ge människor möjlighet att skapa, lära och utvecklas tillsammans. I dessa möten uppstår nya insikter och utmaningar vilket ger möjlighet till omprövning av den egna hållningen.

Sätta in kunskap i ett sammanhang

Tillsammans ska folkbildningen och Region Norrbotten arbeta för att stärka folkbildningens roll. Det handlar om att tillgodose människors behov av sammanhang i vardagen och att ta tillvara konkreta kunskaper. Det handlar om personlig utveckling och om att möjliggöra egenmakt över tillvaron. Det handlar om att skapa möjligheter för individer att hantera och förstå hur genomgripande, komplexa förändringar i omvärlden påverkar människors levnadsvillkor. Dessa kunskaper har ett egenvärde, utöver samhällsnyttan.

Stärka och utveckla demokratiska arbetssätt

Tillsammans ska folkbildningen och Region Norrbotten arbeta för att stärka en kunskapssyn som bygger på demokratiska värderingar, där individer lär och utvecklas tillsammans. Deltagandet är frivilligt, inkluderande och med ett stort inflytande över utformningen av utbildning och undervisning. Att utgå från deltagarnas egna förutsättningar stimulerar förmågan att organisera sig, för att påverka samhällsutvecklingen. Detta skapar ansvarstagande individer och en tillit till samhället.

Folkbildningens fördelar – utbredning och flexibilitet

Tillsammans ska folkbildningen och Region Norrbotten tillvarata folkbildningens breda infrastruktur och stora kontaktnät på alla nivåer –

nationellt, regionalt och inte minst lokalt kommunerna. Folkbildningens organisationer har en närmast unik förmåga att mobilisera aktiviteter med flexibla, okonventionella arbetssätt på kort tid.

Integration

Integrationen inrymmer särskilda utmaningar och bättre inkluderingsprocesser är en nyckel för Norrbottens fortsatta utveckling generellt, i synnerhet i ett kultur-, tillväxt- och arbetsmarknads-perspektiv. För att Norrbotten ska nå visionen om Sveriges mest välkomnande och nytänkande län behöver alla grupper i samhället inkluderas och bli en resurs i arbetet med att stärka det norrbottniska samhället. Cirka 11 % av Norrbottens befolkning är födda utomlands (191231) och har olika bakgrunder, erfarenheter, kompetenser och synsätt. Integration i form av ökad inkludering av alla grupper i samhället leder till positiva effekter

så som ökad konkurrenskraft, socialt kapital och demokrati, delaktighet, kreativitet, innovationsförmåga, effektivitet och lönsamhet. Ökad inkludering är således en möjlighet för Norrbotten att på sikt klara av kompetensförsörjning och bidra till högre tillväxt.

Tillsammans ska folkbildningen och Region Norrbotten skapa samverkansstrukturer, synliggöra exkludering och visa på inkluderingens möjligheter.

Mångfald

Norrbotten behöver vara en kreativ mötesplats för människor med olika bakgrund; kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion, funktionsvariation, sexuell läggning, ålder och kompetens. En smältdegel för nya idéer och lösningar. Mångfalden är en möjlighet och resurs för Norrbottens utveckling. Marginalisering och diskriminering motverkas genom att beakta interkulturella perspektiv på hur samhällets institutioner kan anpassa sig till samhällsmedlemmarnas behov och förutsättningar. På så sätt skapas möjligheter till ett socialt hållbart samhälle med ett närings- och kulturliv där alla medborgare, oavsett identitet, deltar

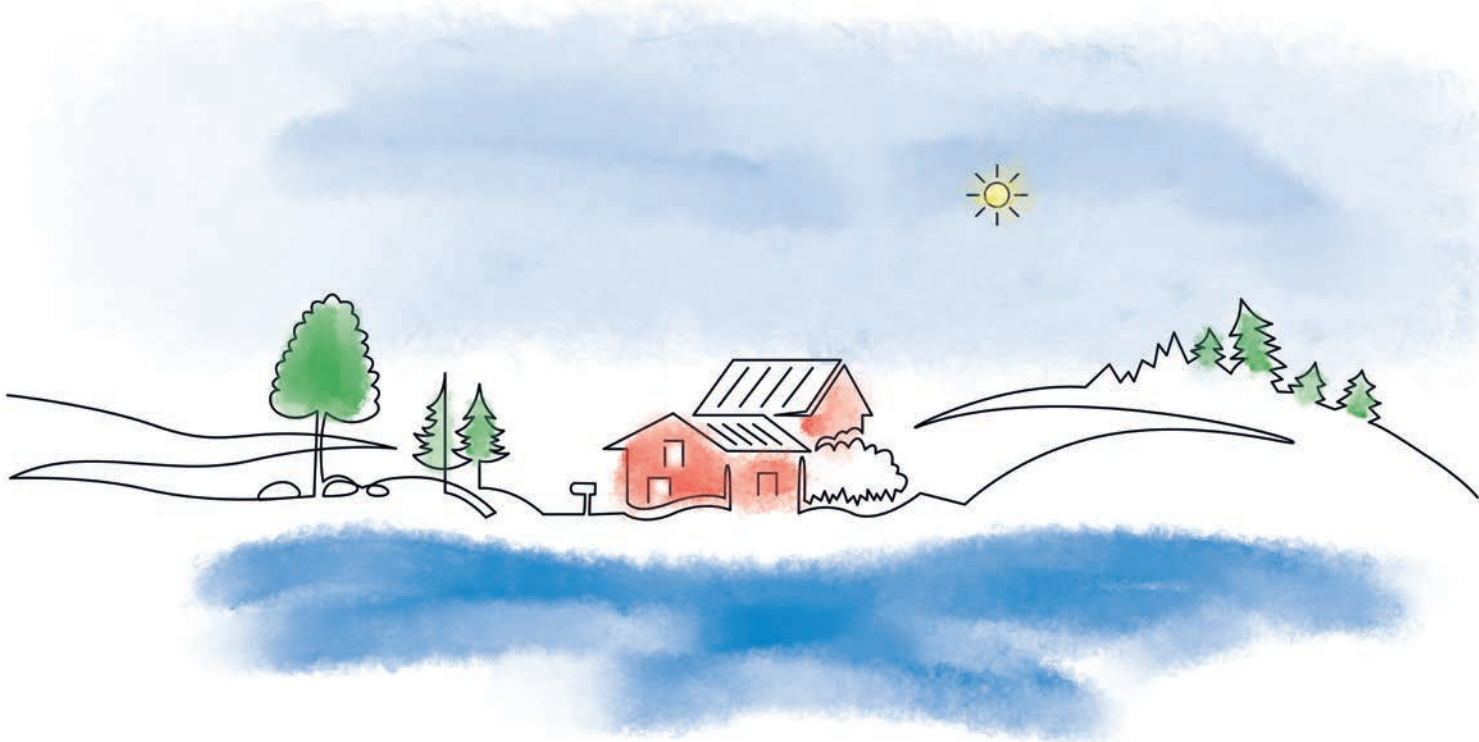
på arbetsmarknaden och i samhällsutvecklingen samt får del av ekonomiska, samhälleliga och kulturella fördelar.

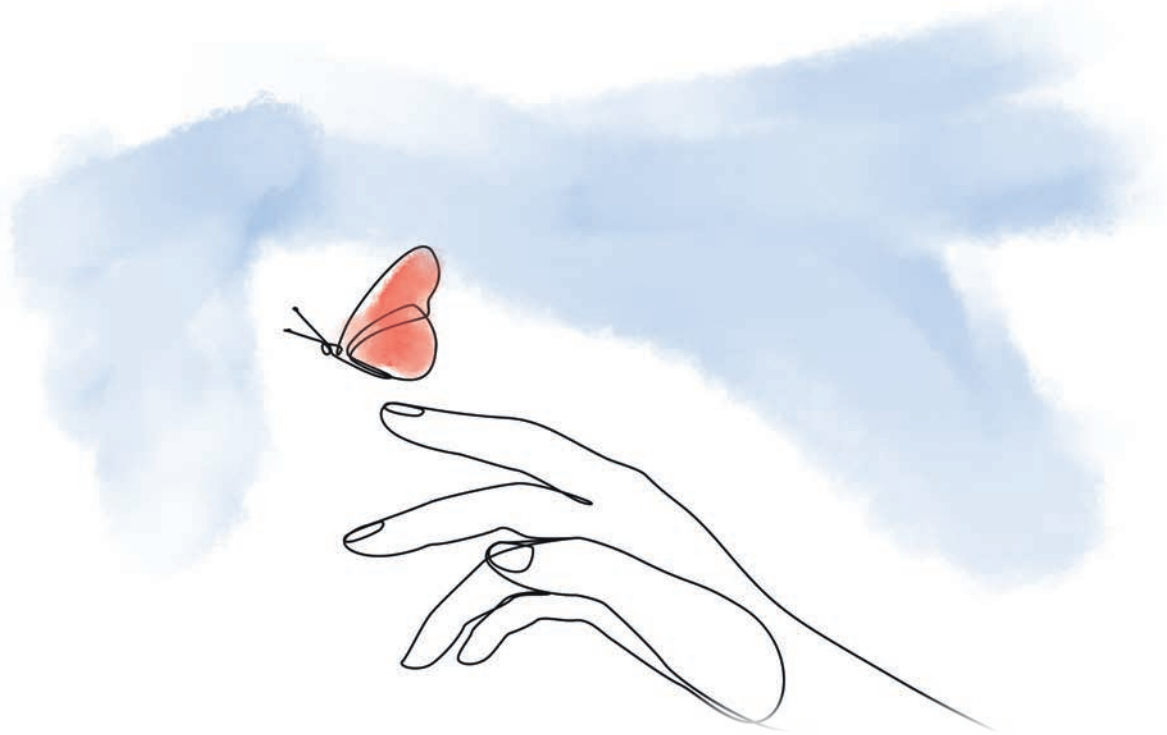
Tillsammans ska folkbildningen och Region Norrbotten frigöra kompetens och humankapital, utveckla och stärka relationer och kontakter, frigöra kreativitet samt främja kunskap och bildning.

Kompetensförsörjning och arbetsmarknad

Folkbildningen i Norrbotten och Region Norrbotten arbetar idag på olika sätt med arbetsmarknad och kompetensförsörjningsfrågor. Region Norrbotten ansvarar bland annat för koordinering av det regionala kompetensförsörjningsarbetet där man tillsammans med Arbetsförmedlingen, Länsstyrelsen i Norrbotten, Norrbottens kommuner, vuxenutbildningar i länet och näringslivet gemensamt försöker möta kompetensförsörjningsutmaningarna i Norrbotten.

Folkbildningen i Norrbotten och Region Norrbotten behöver utveckla sin samverkan kring kompetensförsörjning för att bättre ta till vara studieförbundens och folkhögskolornas unika möjligheter att bidra som ett komplement till andra skolformer och för deras betydelse för breddad rekrytering till högre utbildning. Detta inne-

fattar också aktivt arbete för att öka acceptansen för folkbildningens metoder och verksamhet gentemot formella utbildningsstrukturer, för att underlätta etablering på arbetsmarknaden eller vidare studier för individer som av olika anledningar inte passat in i den ordinarie skolformen. Tillsammans ska folkbildningen och Region Norrbotten också arbeta för att folkbildningen uppfattas som en viktig del i omställningen från utanförskap till individens självförsörjning.

Kultur

Den regionala kulturpolitikens mål anges i Kulturplan för Norrbotten 2018–2021. Kulturens roll och betydelse för människor och samhälle handlar i grunden om demokrati, yttrandefrihet och samhörighet. Ett rikt konst- och kulturliv som präglas av kvalitet, mångfald och tillgänglighet fungerar som en värdemätare på hur välmående ett samhälle är och skapar utvecklingskraft hos både människor och samhälle. Erfarenheter visar också att kulturell delaktighet öppnar nya sätt att se på samhället, sig själv och sin plats i världen, att själv uttrycka sig med ett språk som man gjort till sitt.

I arbetet med att möjliggöra en ökad tillgång till kultur utgör folkbildningen en viktig del bland annat genom att utbilda konst- och kulturskapa-

re men också genom att långsiktigt stärka social hållbarhet. Folkbildningen har erfarenhet av hur man ökar medborgarnas delaktighet. Ett av de fyra statliga syftena med folkbildningen är att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet. Viktiga byggstenar är olika samarbeten mellan folkhögskolor, studieförbund, konst och kulturlivets institutioner, organisationer, föreningar, bibliotek, enskilda kulturskapare och publik. Tillsammans ska folkbildningen och Region Norrbotten stärka allas rätt att uttrycka sig samt stärka dialoger och utbyten mellan konst- och kulturlivets infrastruktur och folkbildningens infrastruktur.

Folkhälsa

Många faktorer påverkar vår folkhälsa: biologiska faktorer, sociala relationer, levnadsvanor och olika samhällsfaktorer. Arv, kön och ålder kan vi inte ändra, men övriga faktorer är påverkbara. Val av livsstil och hälsobeteende kan förefalla vara något man väljer själv, men ett flertal levnadsvanor som rökning, kostvanor och fysisk aktivitet följer tydliga sociala mönster där en högre andel personer med riskfyllda levnadsvanor återfinns i mera socialt utsatta grupper.

I Norrbotten står vi inför en rad olika folkhälso-relaterade utmaningar, de sociala skillnaderna i

hälsa har ökat i den norrbottniska befolkningen, den psykiska ohälsan är ett stort problem som ökat framförallt bland unga människor samt att personer med varierad funktionsuppsättning har en sämre hälsa än den övriga befolkningen. Mot denna bakgrund är det särskilt viktigt att stärka individens förutsättningar till en god hälsa med särskild fokus på grupper som behöver lyftas samt att främja arbetet för en god hälsa på lika villkor i den norrbottniska befolkningen.

Tillsammans ska folkbildningen och Region Norrbotten stärka individens val av goda levnadsvanor, öka delaktigheten i samhället för personer med funktionsvariation samt stärka den psykiska hälsan.

Miljö, klimat och energi

Klimatförändringarna är en av vår tids största utmaningar. Norrbottens klimat- och energistrategi 2020-2024 ska fungera som vägledning och stöd för att utveckla och genomföra åtgärder för att nå Sveriges klimat- och energimål, utifrån fem identifierade fokusområden (fossilfria transporter, produktion, handel och konsumtion, bebyggelse,

energisystem). Strategin ska också fungera som plattform för samarbete i energi- och klimatfrågorna mellan länets aktörer och peka ut en gemensam riktning för arbetet. Vidare ska strategin bidra till att åtgärder och planer riktas mot samma mål och utgöra ett stöd för prioriteringar i arbetet. För att kunna hantera dessa utmaningar måste arbetet ske på alla nivåer samtidigt: internationellt, nationellt, regionalt, lokalt och på individnivå. Kunskap och samverkan är en grund för att lyckas med en omställning. En strukturförändring där det blir lätt att göra rätt är viktigt.

Ett viktigt verktyg i arbetet är Agenda 2030 och de globala hållbarhetsmålen. De globala målen är integrerade och odelbara. De balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den ekonomiska, den sociala och den miljömässiga. För att lyckas uppnå målen i agendan krävs samordning mellan länder, samhällsnivåer, näringsliv och civilsamhället.

Tillsammans ska folkbildningen och Region Norrbotten sprida kunskap, stärka omställningsförmågan och lokal hållbarhet.

